

G I L L E S D E L E U Z E

Film 2
Obraz-čas

Národní filmový archiv
Praha 2006

Obsah

I. ZA HRANICEMI OBRAZU-POHYBU

- Jak definovat neorealismus? – Optické a zvukové situace v opozici k situacím senzomotorickým: Rossellini, De Sica – Opznamenky a sonznamenky: objektivita-subjektivita, skutečné-imaginární – Nová vlna: Godard a Rivette – Taktiznamenky (Bresson) 7
- Ozu, objevitel čistých optických a zvukových obrazů – Banalita každodennosti – Prázdné prostory a zátěže – Čas jako nehybná forma 21
- Nesnesitelné a vidoucí – Obrazová kliše – Za hranicemi pohybu: nejen opznamenky a sonznamenky, ale také chronoznamenky, lektoznamenky, nooznamenky – Příklad Antonioniho 27

II. REKAPITULACE OBRAZŮ A ZNAKŮ

- Kinematografie, sémiologie a řeč – Objekty a obrazy 35
- Čistá sémiotika: Peirce a systém obrazů a znaků – Obraz-pohyb, příznačný materiál a rysy nejazykového výrazu (vnitřní monolog) 41
- Obraz-čas a jeho podřízenost obrazu-pohybu – Montáž jako nepřímá reprezentace času – Odchyly pohybu – Emancipace obrazu-času: přímá prezentace – Relativní diference mezi klasickým a moderním 46

III. OD VZPOMÍNKY K SNŮM

Třetí komentář k Bergsonovi

- Dvojitý rozpomínání podle Bergsona – Okruhy optického a zvukového obrazu – Rosselliniho postavy 56
- Od optického a zvukového obrazu k obrazu-vzpomínce – Flashback a okruhy – Dva póly flashbacku – Carné, Mankiewicz – Čas, který rozvětluje, podle Mankiewiczze – Nedostatečnost obrazu-vzpomínky 59

Čím dál tím větší okruhy – Od optického a zvukového obrazu k obrazu-snu – Explicitní sen a jeho zákon – Jeho dva póly: René Clair a Buñuel – Nedostatečnost obrazu-snu – „Implikovaný sen“: pohyby světa – Férie a hudební komedie – Od Donena a Minnelliho k Jerry Lewisovi – Čtyři období grotesky – Lewis a Tati 68

IV. KRYSTALY ČASU

Aktuální a virtuální: nejmenší okruh – Obraz-krystal – Nerozlišitelné distinkce – Tři aspekty krystalického okruhu (různé příklady) – Nejednoznačná otázka filmu ve filmu: peníze a čas, průmyslové umění 84

Aktuální a virtuální podle Bergsona – Bergsonovské teze o času: založení času 96

Čtyři stavy krystalu a času – Ophüls a dokonalý krystal – Renoir a naprasklý krystal – Fellini a formování krystalu – Problém hudby ve filmu: zvukový krystal, kvapík a ritornel (Nino Rota) – Visconti a krystal v rozkladu: Viscontiho prvky 101

V. HROTY PŘÍTOMNOSTI A PLOCHY MINULOSTI

Čtvrtý komentář k Bergsonovi

Dva přímé obrazy-časy: koexistence ploch minulosti (aspekty), simultaneita bodů přítomnosti (důrazy) – Druhý obraz-čas: Robbe-Grillet, Buñuel – Nevysvětlitelné rozdíly – Skutečné a imaginární, pravdivé a falešné 119

První obraz-čas: plochy minulosti podle Orsona Welles – Problémy hloubky pole – Metafyzika paměti: bezděčně vyvolatelné vzpomínky (obrazy-vzpomínky), vzpomínky nevyvolatelné (halucinace) – Postup Wellesových filmů – Paměť, čas a země 127

Plochy minulosti podle Resnais – Paměť, svět a věky světa: postup filmů – Zákon transformace ploch, nerozhodnutelné alternativy – Dlouhý záběr a krátká montáž – Lístky, diagramy a mentální funkce – Topologie a non-chronický čas – Od pocitů k myšlení: hypnóza 140

VI. SÍLY KLAMU

Dva režimy obrazu: z hlediska popisů (popis organický a popis krystalický) – Z hlediska vyprávění (vyprávění pravdivé a vyprávění klamné) – Čas a síla klamného v obraze – Postava klamu: její multiplicita, její moc metamorfózy 152

Orson Welles a otázka pravdy – Kritika systému souzení: od Langa k Wellesovi – Welles a Nietzsche: život, stávání a síla lži – Transformace centra u Wellese – Komplementarita krátké montáže a záběru-sekvence – Velké řady klamu – Proč nejde cokoli 164

Z hlediska příběhu (příběh pravdivý a příběh simulovaný) – Model pravdy v realitě a ve fikci: Já = Já –

Dvojitá transformace reality a fikce – „Já je někdo jiný“: simulace, fabulace – Perrault, Rouch a co chce říci „cinéma-vérité“ – Předtím, potom, neboli stávání jako třetí obraz-čas 176

VII. MYŠLENÍ A FILM

Ambice prvotní kinematografie: masové umění a nové myšlení, duchovní automat – Ejzenštejnův model – První aspekt: od obrazu k myšlence, cerebrální šok – Druhý aspekt: od myšlenky k obrazu, figury a vnitřní monolog – Otázka metafory: nejkrásnější metafora v kinematografii – Třetí aspekt: rovnost obrazu a myšlenky, svazek člověka a světa – Myšlení, moc a vědění, Vše 187

Krise filmu, zlom – Artaud předchůdce: nemožnost myslet – Vývoj duchovního automatu – Čím je kinematografie podstatně zaujata – Film a katolictví: víra namísto vědění – Důvody, proč věřit v tento svět (Dreyer, Rossellini, Godard, Garrel) 196

Teorematická struktura: od teorému k problému (Astruc, Pasolini) – Myšlení vnějšku: záběr-sekvence – Problém, volba a automat (Dreyer, Bresson, Rohmer) – Nový status celku – Iracionální mezera a zlom (Godard) – Umístění vnitřního monologu a odmítnutí metafor – Návrat k problému teorému: Godardova metoda a kategorie 207

VIII. FILM, TĚLO A MOZEK, MYŠLENÍ

- „Dejte mi tedy tělo“ – Dva póly: každodennost a obřad –
První aspekt experimentálního filmu – Kinematografie těla:
od postojů ke gestům (Cassavetes, Godard, Rivette) –
Po nové vlně – Garrel a otázka kinematografického stvoření
těla – Divadlo a film – Doillon a otázka prostoru těl:
ne-volba 225
- Dejte mi mozek – Kinematografie mozku a otázka smrti
(Kubrick, Resnais) – Dvě základní proměny z cerebrálního
hlediska – Černé či bílé plátno, iracionální střihy
a znovuzřetězení – Druhý aspekt experimentálního filmu 242
- Kinematografie a politika – Chybí lid... – Trans –
Kritika mýtu – Fabulační funkce a produkce kolektivních
výpovědí 256

IX. SLOŽKY OBRAZU

- „Němý“: viděný a čtený – Zvukový film jako dimenze
vizuálního obrazu – Akt promluvy a interakce: konverzace –
Americká komedie – Zvukový film nechává vidět, vizuální obraz
se stává čitelný 266
- Zvukové kontinuum, jeho jednota – Jeho diferenciaci podle
dvou aspektů mimoobrazového pole – Voice-off a druhý typ
aktu promluvy: reflexivní – Hegeliánská nebo nietzscheovská
koncepte hudby ve filmu – Hudba a prezentace času 276
- Třetí typ aktu promluvy, akt fabulace – Nová čitelnost
vizuálního obrazu: stratigrafický obraz –
Zrození audio-vizuálního – Vzájemná autonomie zvukového
a vizuálního obrazu – Dvojí rámování a iracionální střih –
Straub, Marguerite Durasová – Vztah mezi těmito dvěma
autonomními obrazy, nový smysl hudby 286

X. ZÁVĚR

- Evoluce automatů – Obraz a informace – Syberbergův
problém 311

Přímý obraz-čas – Od opznaků a sonznaků ke krystalickým znakům – Různé druhy chronoznaků – Nooznaky – Lektoznaky – Zmizení flashbacku, mimoobrazového pole a voice-off	322
Užitečnost teorie v kinematografii	331
Deleuze – filmová událost (<i>Vlastimil Zuska</i>)	333
Překladatelská poznámka (<i>Čestmír Pelikán</i>)	341
Filmografická poznámka (<i>Milan Klopik</i>)	342
Rejstřík jmen	343
Rejstřík filmů	353
Obsah	365